

ВИЩІ МУЗИЧНІ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ УКРАЇНИ ТА ЇХ РОЛЬ У ЗБЕРЕЖЕННІ ЕКОЛОГІЇ КУЛЬТУРИ

Формування основоположних принципів музичної освіти на території України було пов'язано з багатьма чинниками. Фундаментальні основи музичної освіти закладалися розвинутими традиціями народного виконавства та аматорського освітського музикування, демократичною спрямованістю педагогіки братських і парафіяльно-дяківських шкіл XVI–XVII століть, просвітницьким досвідом Києво-Могилянської академії. На організацію системи мистецької освіти в Україні значною мірою вплинули традиції підготовки музикантів для проведення церковних обрядів, що навчалися в монастирях, семінаріях, школах при соборах і церквах, і, нарешті, принципи підготовки мистецьких професійних кадрів у відповідних навчальних закладах Петербурга, Москви у XIX столітті. Значну роль у цьому процесі відіграла діяльність окремих діячів мистецтва, таких як Григорій Сковорода, Микола Дилецький, Дмитро Бортнянський, Максим Березовський, Артемій Ведель тощо.

Перші мистецькі спеціалізовані навчальні заклади на території України були відкриті в XIX столітті на вимогу мистецької громадськості. Основоположну роль у сфері музичного мистецтва відіграла діяльність видатного українського композитора М.В. Лисенка та його послідовників А. Вахнянина, М. Аркаса, І. Нижанківського, К. Стеценка, Я. Степового, М. Леонтовича та ін.

Більшість музичних навчальних закладів відкривалися під егідою Російського музичного товариства. Це Київське музичне училище – 1868 рік, Харківське музичне училище – 1883 рік, Одеське музичне училище – 1897 рік, Катеринославське (Дніпропетровське) музичне училище – 1898 рік. Окрему цікаву сторінку історії становлення системи музичної освіти в Україні складає відкриття на її західних землях ініціативою Галицького музичного товариства Львівської консерваторії (1853). Ці навчальні заклади утворили основу системи музичних навчальних закладів на території України.

Початок XX століття був позначений відкриттям Полтавського (1903), Миколаївського (1900), Херсонського (1905), Житомирського (1905), Сімферопольського (1910) музичних училищ, створенням вищих музичних навчальних закладів – Київської та Одеської консерваторій (1913), які були засновані відповідно на базі Київського та Одеського музичних училищ, Харківської консерваторії (1917), відкритої на базі Харківського музичного училища, Львівської консерваторії, утвореної 1939 року шляхом злиття трьох навчальних закладів – консерваторії Польського музичного товариства, Вищого музичного інституту ім. М.В. Лисенка та приватної Львівської консерваторії ім. К. Шимановського. Значно пізніше, у 1968 році, було відкрито Донецький державний музично-педагогічний інститут (нині – Донецька державна музична академія ім. С.С. Прокоф'єва). Паралельно відбувалося й становлення первинної ланки системи мистецької освіти, основою якої були дитячі музичні школи.

Сьогодні система музичної освіти, що сформувалася в Україні протягом XX століття, включає 5 вищих навчальних закладів – музичних академій, 33 музичних училища та понад 1400 музичних шкіл. Провідною у процесах збереження духовних багатств нації, становлення творчої еліти, формування нових поколінь інтелігенції є роль вищих музичних навчальних закладів.

Національна музична академія ім. П.І. Чайковського є правонаступницею Київської консерваторії, заснованої 1913 року на базі Київського музичного училища. Безпосередню участь у створенні консерваторії брали видатні російські композитори П. Чайковський, С. Танєєв, С. Рахманінов, а також талановитий організатор і педагог, директор Київського музичного

училища В. Пухальський, відомий київський меценат М. Терещенко. З 1919 року Київська консерваторія стає державним навчальним закладом.

Протягом 1920-х років в Україні відбувалися експериментальні структурні перебудови мистецької освіти, під час яких консерваторію було об'єднано з Музично-драматичним інститутом ім. М. Лисенка. У 1934 році за вимогою громадськості музичний відділ інституту ім. М. Лисенка був реформований у консерваторію. 1940 року їй присвоєно ім'я П.І. Чайковського. Засновниками головних напрямів діяльності консерваторії були видатні діячі музичного мистецтва: композиторської школи – Р. Глієр, Л. Ревуцький, Б. Лятошинський, В. Косенко, А. Штогаренко; виконавських шкіл: фортепіанної – В. Пухальський, Г. Беклемішев, Г. Нейгауз, К. Михайлов, Є. Слівак, А. Луффер, В. Топілін, О. Александров, Т. Кравченко; вокальної – О. Шперлінг, О. Муравйова, М. Донець-Тессейр, Є. Чавдар, З. Гайдай, І. Паторжинський, О. Гродзинський; хормейстерської – О. Кошиць, Г. Верьовка, В. Верховинець, М. Вериківський, О. Мінківський, Е. Скрипчинська; гри на оркестрових інструментах – М. Ерденко, С. Каспін, Д. Берт'є, О. Пархоменко, Я. Магазинер, Ф. Воячек, А. Хімченко, В. Яблонський, А. Проценко; диригенти симфонічного та оперного оркестрів – Ф. Блуменфельд, М. Малько, В. Дранішников, О. Орлов, Н. Рахлін, М. Канерштейн, В. Тольба, С. Турчак; професійної школи гри на народних інструментах – М. Геліс, В. Кабачок; українського музикознавства – Б. Яворський, М. Грінченко, К. Квітка, П. Козицький, О. Шреєр-Ткаченко, Ф. Аєрова, Н. Горюхіна.

У 1995 році згідно з Указом Президента України консерваторія набула статусу Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського. Академія дала українській і світовій культурі такі видатні імена, як В. Горовиць, О. Браїловський, Л. Ніколаєв, Б. Яворський, Г. Коган, А. Альшванг, Г. Артоболевська, М. Тутковський, К. Михайлов, Б. Мілич, М. Гозенпуд, Г. Курковський, А. Луффер, Є. Слівак, В. Топілін, О. Холодна, А. Лисенко, Н. Рахлін, М. Канерштейн, Н. Шварц, Б. Гільбергер, Л. Шаргородський, В. Басов, О. Пархоменко, А. Штерн, І. Кушнір, В. Стеценко, Ю. Ситковецький, О. Кравчук, Г. Едельштейн, П. Манов, Н. Будовський, Д. Шейнін, Б. Притикіна, С. Кавун, С. Фельдман, І. Гутман, І. Кривицький, О. Лисаковський, Л. Бендерський, В. Зельдіс, О. Вайсфельд, М. Микиша, М. Донець-Тессейр, Є. Мірошніченко, В. Воїрина, І. Колодуб, О. Петрусенко, І. Козловський, З. Гайдай, Н. Захарченко, Л. Руденко, І. Воликовська, Б. Полякова, М. Шостакович, О. Бишевська, В. Борищенко та багато інших.

Функціонування Львівської державної музичної академії ім. М.В. Лисенка тісно переплелось з діяльністю інших навчальних музичних закладів Львова, історія котрих сягає ще 20-х років XIX століття, коли стараннями Франца Ксавера Моцарта (сина славетного композитора) був відкритий співочий інститут ім. Святої Цецилії. Саме на його основі згодом виникло Галицьке музичне товариство, статут якого затверджено 14 серпня 1838 року. При товаристві у 1839 році організовано музичну школу.

14 лютого 1852 року нарада під керівництвом бургомістра Львова ухвалила: "створити консерваторію вскладі товариства". 4 грудня 1853 року сформовано дирекцію товариства, до складу якої увійшов також директор консерваторії. 1 травня 1854 року в консерваторії розпочалося навчання. Першим директором став учень Фридерика Шопена, відомий піаніст і композитор Кароль Мікулі, а серед педагогів в різні роки були Мечислав та Адам Солтиси, Вілем Курц, Ян Галь та інші. У цьому навчальному закладі здобули освіту видатні музиканти різних національностей, серед них – Соломія Крушельницька, Денис Січинський, Олександр Мишуґа, Василь Барвінський, Мауріці Розенталь, Людвіґ Марек та багато інших.

1903 року стараннями Анатолія Вахнянина та українських діячів культури у Львові виник Вищий музичний інститут, що згодом став носити ім'я Миколи Лисенка. Завдяки зусиллям його перших керівників, зокрема відомих композиторів Станіслава Людкевича та Василя Барвінського, професійний рівень випускників став неабаром настільки високим, що вони могли успіхом виступати на сценах Європи та Америки. Особливо славилась фортепіанна

школа, репрезентована такими іменами, як Роман Савицький, Дарія Гординська-Каранович та Галина Левицька. Майже у всіх містах Галичини Вищий музичний інститут організував свої філіали, і це мало винятково важливе значення для культурного розвитку краю.

У міжвоєнному двадцятиріччі у Львові виникла ще одна консерваторія – ім. К. Шимановського. Крім консерваторій, у Львівському університеті, відповідно до давніх європейських традицій, від 1911 року функціонував музикознавчий факультет. Ним завідував видатний польський музикознавець Адольф Хибінський. У нього навчались відомі польські та українські вчені, знані також за кордоном, серед них – Мирослав Антонович, Зофія Лісса, Зофія Лобачевська, Марія Щепанська та інші.

Усі ці заклади 1939 року було об'єднано в єдину Львівську державну консерваторію ім. М.В. Лисенка. Постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2000 року (№ 1340) навчальний заклад перейменовано у Львівську державну музичну академію ім. М.В. Лисенка. Враховуючи загальнодержавне і міжнародне визнання результатів діяльності Академії, її вагомий внесок у розвиток мистецької освіти і науки, відродження національної духовності і культури, Львівській державній музичній академії ім. М.В. Лисенка відповідно до Указу Президента України (№ 863/2007) від 13.09.2007 року було надано статус національної.

Зі стін Академії вийшли знамениті музиканти, які з успіхом репрезентують українську культуру в світі і увійшли в історію національної культури як її гордість та невід'ємна частка: С. Турчак, Г. Ляшенко, Б. Которович, Є. Станкович, Г. Гаврилець, О. Басистюк, А. Шкурган, С. Павлишин, В. Задерацький, сестри Байко та інші. Лауреатами міжнародних конкурсів лише останніх років стали: піаніст Д. Онищенко (ім. П. Чайковського, Росія); співаки С. Соловей (ім. Віотті, Італія) та В. Дудар (ім. П. Чайковського, Росія, ім. М. Лисенка); скрипалі А. Пилатюк (ім. М. Лисенка), Ф. Касік (ім. М. Лисенка, ім. К. Флеша, Угорщина), Р. Самостроков (ім. М. Лисенка), А. Савицька (ім. П. Сарасате, Іспанія), Н. Пилатюк (ім. К. Флеша, Угорщина), О. Каськів (Монреаль, Канада), М. Брилинський (Маркнойкірхен, Німеччина, ім. Є. Менухіна, Франція, ім. Н. Паганіні, Італія).

Особливою сторінкою історії навчального закладу є виховання ряду визначних виконавців української естрадної пісні. Хоча у Львівській академії ніколи не було спеціального естрадного відділу, у ній навчались такі зірки української естради, як народні артистки України Оксана Білозір і Руслана Лижичко, заслужений артист України Олександр Пономарьов, члени ансамблю «Пікардійська терція», Тарас Чубай та інші. 2005 року, вперше за понад сорок років існування Національної премії імені Тараса Шевченка, цієї найвищої мистецької нагороди України в галузі музичного мистецтва були удостоєні два провідні композитори – професори Львівської державної музичної академії ім. М.В. Лисенка Віктор Камінський та Юрій Ланюк.

Одеська державна академія ім. А.В. Нежданової є правонаступницею Одеської консерваторії, заснованої 8 вересня 1913 року шляхом реформування Одеського музичного училища. За час існування структура цього навчального закладу постійно змінювалася: до 1923 року він ще називався консерваторією, у 1923-му (по 1925-й) розділився на інститут і технікум; у 1925 році став Муздраміном із двома факультетами – музичним і театральним; при ньому залишився технікум. 1927 року у зв'язку з ювілеєм Бетховена інституту було надане ім'я Бетховена. 1934 року театральний факультет відокремився від інституту, і навчальному закладу було повернуто статус консерваторії. З 1950 року Одеська консерваторія носить ім'я видатної співачки Антоніни Василівни Нежданової. З 19 серпня 2002 року Одеська консерваторія була перейменована в Одеську державну музичну академію імені А.В. Нежданової.

Зі стін Одеської музичної академії вийшла ціла плеяда видатних музикантів: народні артисти СРСР М. Гришко, Б. Руденко, Р. Сергієнко, Е. Чавдар, Е. Гілельс, К. Данькевич, Я. Зак, Д. Ойстрах, Г. Неймарк, В. Красноярецв; народні артисти України О. Благовидова, М. Бем, А. Бойко, А. Дуда, Б. Зайцев, А. Капустін, З. Лисак, М. Огренич, І. Пономаренко, Г. Поливанова, О. Фоменко, З. Христинч, Н. Шакун, Л. Ширіна, Л. Шендрікова (Довгань),

І. Яценко, Т. Андрієвська, О. Ботвінов, Л. Гінзбург, Л. Іванова, Т. Книшова, М. Легоцький, Ф. Любарський, О. Рязанова, Е. Штейнберг, П. Столярський, А. Авдієвський, В. Газинський, М. Гринішим, Є. Дущенко, Є. Кухарець, І. Сльота, К. Данькевич, О. Злотник; заслужені артисти України Т. Анісімова, І. Берліозова, А. Джамагорцян, Л. Стадниченко, Г. Жадущкіна, В. Калініченко, К. Каменьянова, В. Каталаєва, В. Кирилов, С. Ковалевський, Т. Буркацька, Г. Красуля, Л. Кутіщева, Н. Лелеко, В. Мартіросова, Т. Мороз, В. Навротський, В. Нещеретний, О. Оганезова, В. Олейникова, О. Ревенко, О. Семенова, О. Стаховська, В. Тарасов, С. Тимофієва, Т. Устюжанина, В. Чекіров, В. Черніков, Н. Ютеш, О. Станко, В. Бондарчук, В. Вишняк, Л. Джурмій, С. Закорський, Р. Кучер, Т. Раздетов, Л. Роговий, В. Кіосе, О. Семако, В. Івко, І. Єргієв, В. Касьянов, В. Мурза, О. Олійник; заслужені діячі мистецтв України: К. Мюльберг, В. Повзун, М. Вільнський, І. Голубов, І. Драго, О. Красотос та інші.

Харківський державний університет мистецтв ім. І.П. Котляревського – один із провідних мистецьких вищих навчальних закладів України, науково-методичний центр музичної і театральної освіти Слобожанщини. Початок свого існування веде від музичних класів, які були засновані видатним музикантом і музично-громадським діячем І. Слатіним при Харківському відділенні Російського музичного товариства і почали працювати 1 жовтня 1871 року. За ініціативою І. Слатіна 8 вересня 1883 року музичні класи було реорганізовано в музичне училище. На базі музичного училища 2 травня 1917 року було створено консерваторію. Заклад пройшов ще цілу низку реорганізацій – Музична академія (1921), Музичний і Музично-драматичний інститути (1922–1934) і знову консерваторія. З 1963 року внаслідок об'єднання з Харківським державним театральним інститутом (рік заснування – 1941) навчальний заклад одержує назву «Харківський державний інститут мистецтв» (постанова Колегії Міністерства культури УРСР від 19.06.1963 р.). У 1963 році інституту було присвоєно ім'я І.П. Котляревського (постанова Ради Міністрів УРСР № 154 від 04.09.1969 р.). У 2004 році відповідно до Постанови Кабінету Міністрів від 17 березня 2004 ррчк № 143-р та наказу Міністерства культури і мистецтв України від 01 квітня 2004 року № 199 Харківський державний інститут мистецтв ім. І.П. Котляревського реорганізовано у Харківський державний університет мистецтв ім. І.П. Котляревського.

За багатолітню історію університет підготував більше 10 тис. фахівців, понад 300 з них мають почесні звання народних, заслужених артистів і заслужених діячів мистецтв України, інших країн близького зарубіжжя. Серед найвидатніших: Б. Гмиря, М. Рейзен, П. Білинник, І. Дунаєвський, А. Штогаренко, Ю. Мейтус, М. Коляда, В. Подгорний, В. Сечкін, М. Черкашина-Губаренко, В. Третяк, Н. Суржина, Ю. Богатіков, М. Манойло, Г. Ципола, Л. Биков, Л. Тарабарінов, М. Мащенко, О. Петренко, В. Айзенштадт, А. Горбенко, О. Барсегян, В. Крайніченко, Б. Табаровський, О. Вересніков, Л. Сергієнко, І. Журіна, Р. Кириченко та багато інших. Понад 300 студентів ХДУМ ще у роки навчання стали лауреатами міжнародних, національних та регіональних конкурсів. Серед них: В. Самочко, М. Пастер, І. Снедков, О. Міщенко, А. Стрілець, А. Гетьман, О. Щегинський, О. Крамарєва та інші.

Донецька державна музична академія ім. С.С. Прокоф'єва створена 1968 року на базі Донецького філіалу Харківського інституту мистецтв імені І. П. Котляревського. У 1968–1991 роках – музично-педагогічний інститут, а у 1991–2002 роках – консерваторія, 2002 року розпорядженням Кабінету Міністрів України № 506-р перейменована в Донецьку державну музичну академію ім. С.С. Прокоф'єва. Постановою Ради Міністрів України Академії присвоєно ім'я композитора-класика ХХ століття С.С. Прокоф'єва. Донецька державна музична академія є провідним культурним центром Донбасу. За 40 років існування Академія є підготовлено близько 5 тисяч фахівців. 2001 року було відкрито Ужгородський заочний факультет Донецької державної музичної академії ім. С.С. Прокоф'єва (навчається 83 студенти), 2004 року – Сімферопольський факультет Донецької державної музичної академії ім. С.С. Прокоф'єва (навчається 33 студенти).

Колектива академії пишається такимивидатнимивипускниками, як Євген Мартинов, Аліна Коробко, Григорій Костринський, Тетяна Тукова, Михайло Чембержі, Олексій Скрипник, Валерій Колесников, Людмила Стрельцова, Сергій Шеремет.

Система музичної освіти України забезпечує свою цілісність та життєздатність завдяки внутрішньосистемним, творчим – «духовним» зв'язкам, через спільну науково-методичну діяльність, керівництво якою здійснюється провідними вищими навчальними закладами.

Вищі музичні заклади освіти забезпечують контроль та збереження належного професійного рівня роботи викладачів як середньої, так і початкової ланки музичної освіти. Територіально система музичних навчальних закладів України як формально (за наказами Міністерства культури України), так і неформально (за діяльністю творчих шкіл провідних майстрів музичного мистецтва – професорів вищих навчальних закладів), ще зарадянських часів була поділена на регіони «науково-методичного патронату».

Притаманне системі мистецької освіти професійне «наставництво», яке здійснювалося спеціалізованими вищими мистецькими навчальними закладами, що мали світовий авторитет завдяки своїм досягненням у підготовці мистецьких кадрів, забезпечувало збереження творчого потенціалу закладів освіти нижчого рівня.

Провідним навчальним закладом в управлінні регіональними навчальними закладами була Київська державна консерваторія ім. П.І. Чайковського. В регіонах нова соціокультурна політика впроваджувалася під організаційно-методичним патронатом та здоровим консерватизмом Львівської державної консерваторії ім. М.В. Лисенка – регіон Західної України, Одеської державної консерваторії ім. А.В. Нежданової – Південний регіон, Донецької державної консерваторії ім. С.С. Прокоф'єва та Харківського інституту мистецтв ім. І.П. Котляревського – Східний регіон.

Зажноюю консерваторією були закріплені відповідні музичні училища певного регіону України:

- за Київською консерваторією ім. П.І. Чайковського були закріплені Київське, Житомирське, Вінницьке, Черкаське, Чернігівське, Уманське, Кіровоградське музичні училища;
- за Харківським інститутом мистецтв ім. І.П. Котляревського – Харківське, Полтавське, Сумське, Запорізьке, Дніпропетровське, Криворізьке, Дніпродзержинське, Луганське музичні училища;

- за Донецьким музично-педагогічним інститутом ім. С.С. Прокоф'єва – Донецьке, Дзержинське, Артемівське, Маріупольське, Северодонецьке музичні училища;

- за Львівською консерваторією ім. М.В. Лисенка – Львівське, Дрогобицьке, Ужгородське, Івано-Франківське, Тернопільське, Хмельницьке, Рівненське, Луцьке, Чернівецьке музичні училища;

- за Одеською консерваторією ім. А.В. Нежданової – Одеське, Херсонське, Уманське, Миколаївське, Сімферопольське музичні училища.

Сфера впливу вищих навчальних закладів на творчі процеси в регіонах була відкритою, втім, обмежувалася певною адміністративно-територіальною зоною, що було пов'язано з розташуванням навчальних закладів.

Одним з механізмів збереження традицій національної мистецької школи, удосконалення критеріїв оцінки якості підготовки мистецьких кадрів, взаємозбагачення культур різних регіонів, удосконалення методичної роботи мистецьких закладів освіти був внутрішньосистемний контроль за якістю підготовки кадрів, який поєднувався із зовнішнім контролем. У вищих закладах освіти III–IV рівнів акредитації він здійснювався через роботу державних експертних комісій (ДЕК), а у вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації – через роботу державних комісій кваліфікаційних комісій (ДКК). Склади цих комісій затверджувалися Міністерствами культури, що забезпечувало зовнішній контроль, але очолювали ці комісії фахівці галузі, які були зацікавлені у якості підготовки мистецьких кадрів. Це передбачало, зокрема, системна персональна зацікавленість викладачів талановитій молоді для формування власних

творчих шкіл. Саме ці фахівці фактично і забезпечували внутрішньосистемний «мистецький» контроль.

Зазначена система «творчого патронату» підтримувалася і на нижчому, обласному рівні. Так само кожне музичне училище (як правило, навчальні заклади такого типу були в обласних культурних центрах) надавало методичну допомогу дитячим школам естетичного виховання і очолювало методичну роботу викладачів дитячих музичних шкіл відповідної області. Якщо в області було декілька музичних училищ (Донецька, Дніпропетровська, Луганська, Львівська, Черкаська області), то зони їх впливу на роботу дитячих музичних шкіл міст і районів області регламентувалися відповідними наказами обласних управлінь, Київського та Севастопольського музичних управлінь культури. Викладачі спеціальних дисциплін музичних училищ брали участь у роботі випускних комісій цих позашкільних закладів освіти. Це, в свою чергу, сприяло професійній роботі приймальних комісій училищ, переважно більшість абітурієнтів яких склали випускники дитячих музичних шкіл.

Таким чином, можна констатувати, що в Україні завдяки системним зв'язкам мистецької освіти збереглися кращі традиції національної системи освіти. Завдяки централізації управління Мінкультури через свої органи на місцях (Міністерство культури АР Крим, управління культури обласних державних адміністрацій, Київська та Севастопольське управління культури міських державних адміністрацій) забезпечувало дієвість функціонування системи мистецької освіти за управлінням вертикалю від дитячої школи до вищих навчальних закладів IV рівня акредитації, а також науково-методичне спрямування роботи навчальних закладів місцевого підпорядкування через вищі навчальні заклади III–IV рівнів акредитації, які йому були підпорядковані безпосередньо. Збереження управлінської вертикалі організаційно-методичною роботою навчальних закладів усіх рівнів акредитації через Республіканський методичний кабінет навчальних закладів мистецтва і культури, наукові ради вищих закладів освіти III–IV рівнів акредитації дало можливість зберегти єдині системні критерії державних стандартів мистецької освіти, послідовність і спадкоємність навчальних планів і програм, передбачуваних високої якості підготовки мистецьких кадрів.

У контексті теми нашої статті доцільним буде зупинитися на останніх тенденціях у галузі музичної освіти нашої держави. Система музичної освіти, що протягом багатьох десятиліть склалася в Україні, в цілому відповідає новим цілям освіти в сучасному суспільстві, які були визначені Всесвітньою конференцією з вищої освіти «Вища освіта в XXI столітті: підходи та практичні заходи» (1998 р.), що проходила в Парижі під егідою ЮНЕСКО. До них належать:

- виховання особистості, можливість її всебічного розвитку, включно з ранньою дошкільною освітою;
- виховання соціальної та культурної відповідальності, усвідомленої діяльності (навчання дії, вчинку);
- розвиток відповідальності за навколишнє середовище та глобальної самосвідомості;
- формування особистої самосвідомості;
- розвиток особистого досвіду, інтуїції та творчих здібностей.

Побудована на цих засадах система мистецької освіти передбачає розвиток природних здібностей, творчої фантазії, оволодіння знаннями і морально-ціннісним змістом цих знань. Проблема залучення молоді до творчості, підготовка фахівців високого класу у різних жанрах мистецтва набуває в цьому процесі морального змісту, оскільки за конкретними результатами творчості стоїть внутрішній розвиток особистості, формування людської гідності і самосвідомості.

Визначені ЮНЕСКО нові освітні цілі вимагають від фахівців різних сфер людської діяльності (утч. й сфер мистецтва) високої кваліфікації, набуття якої можливе лише завдяки отриманню вищої освіти. У зв'язку з цим у деяких навчальних закладах I–II рівня акредитації – музичних училищах, училищах культури тощо – розпочалися процеси реорганізації вищих

навчальні заклади III рівня акредитації. Зокрема, 2006 року Дніпропетровська облрада прийняла рішення про створення на базі Дніпропетровського музичного училища ім. М. І. Глинки Дніпропетровської консерваторії ім. М. І. Глинки, а 2007 року Київська ухвалила аналогічне рішення про реорганізацію Київського державного вищого музичного училища ім. Р. М. Глієра в Київський інститут музики ім. Р. М. Глієра.

Друга тенденція пов'язана з тим, що у 1990-ті роки процеси гуманітаризації освіти викликали появу навчальних закладів нового типу, в яких почали відтворюватися ідеї єдиної гуманітарної загальної середньої вищої освіти. Підготовку мистецьких кадрів почали вести гуманітарні вищі навчальні заклади не мистецького профілю (педагогічні, культури) і навіть технічні вищі заклади освіти. Це породило деякі нові для мистецької освіти проблеми, одна з яких – збереження єдиного для всіх навчальних закладів критерію оцінки якості професійної підготовки при різноманітності форм і методів роботи різних за напрямками діяльності навчальних закладів. З метою задоволення потреб молодів освіти відповідно до можливостей, бажань та здібностей кожної особистості у 1990-ті роки запроваджуються багатоступенева та багатоваріантна системи вищої освіти, нова система освітніх послуг.

Україна, яка зробила європейський вибір, природно прагне до інтеграції європейське товариство та її систему підготовки молоді до самостійного життя. Ратифікувавши Конвенцію про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні, Україна визнала освітню систему кожної іншої країни як її виключне надбання, а також те, що визнання курсів вивчання, свідоцтв, дипломів і звань, отриманих в іншій країні європейського регіону, є важливим засобом сприяння академічній мобільності між сторонами. Цей процес інтеграції європейський освітній простір, що дістав назву Болонського, в основному базується на цінностях європейської освіти. Участь України у ньому продиктована сьогоденним реформуванням освітньої галузі.

Інтеграція України у світове економічне та культурно-освітнє структури потребує нового ставлення як до загальних культурних проблем, так і до якості підготовки спеціалістів, що вимагає поглибленого вивчення, дослідження та якнайшвидшого розв'язання цих проблем. Перехід до ринкових відносин, динамізм розвитку суспільства ставить перед усіма, у тому числі й мистецькими закладами освіти в Україні, завдання розробки нових підходів у їх діяльності, використання всіх можливостей до швидкого саморегулювання та самооновлення. Виникає необхідність кардинальних реформ системи освіти, що базуються на нових концептуальних засадах.

Таким чином, сьогодні, як ніколи раніше, гостро постала проблема збереження одного з найцінніших надбань української нації – системи мистецької освіти, яка дала вітчизняній і світовій культурі безліч видатних імен, серед яких Д. Ойстрах, Е. Гігельс, В. Горовиць, Б. Гмиря, І. Паторжинський, І. Козловський, С. Ріхтер, Лесь Курбас, Г. Юра, Н. Ужвій, Г. Нарбут, О. Шовкуненко, М. Деревус, О. Довженко та багато інших. Руйнівні глобалізаційні тенденції, загроза знищення й нівеляції нашої унікальної системи підготовки мистецьких кадрів, злиття її з загальноєвропейською Болонською освітньою системою, спрямованою на уніфікацію й стандартизацію індивіда, спонукають нас продовжувати системне дослідження освітніх процесів у мистецтві ХХ і вже нового ХХІ століття з метою збереження найцінніших духовних надбань нації та забезпечення екології культури.